

LR Generalinei prokuratūrai
LR Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui
LR Seimo Valstybės ir savivaldybių valdymo komitetui
LR Vidaus reikalų ministerijai
LR Teisingumo ministerijai
Seimo nariams

Dėl saugos tarnybų veiklos visuomeniniame keleiviniame transporte teisėtumo

Pastaruoju metu žiniasklaidoje ne kartą buvo skelbta apie itin šiurkštų ir nežmonišką viešojo keleivinio transporto kontrolę vykdančių kontrolierių elgesį su keleiviais. Dėl neleistino kontrolierių elgesio daugėjant keleivių nusiskundimams akivaizdu, kad už viešojo transporto veiklą atsakingos institucijos nepatenkinamai atlieka savo pareigas. Kita vertus, kyla pagrįstų abejonių, ar dabartinis teisinis reguliavimas apskritai leidžia keleivių kontrolę vykdyti privačioms įmonėms, nes kontrolieriai yra privačių saugos tarnybų darbuotojai. Būtent taip šiuo metu beveik visuose didesniuose Lietuvos miestuose yra organizuojama keleivių kontrolė viešajame transporte. LR Kelių transporto kodekso (Žin., 1996, Nr. 119-2772) 13 straipsnio 2 dalis nustato, kad: „*Kelių transporto veiklos kontrolę atlieka:*

- 1) Valstybinė kelių transporto inspekcija;*
- 2) savivaldybių institucijų arba jų įgaliotų įstaigų kontrolės tarnybos;*
- 3) kitos valstybės institucijos, kurioms įstatymų suteikta kontrolės teisė.“*

Kaip matyti, Įstatymų leidėjas pakankamai aiškiai apibrėžė kelių transporto kontrolę atliekančių institucijų ir subjektų sąrašą. Kontrolės subjektų sąrašas gali būti plečiamas tik savivaldybei įgaliojus tokią kontrolę atlikti kontrolės tarnybas (13 straipsnio 2 dalies 2 punktas) arba kai kelių transporto veiklos kontrolės teisė įstatymu suteikiama kitai valstybės institucijai (13 straipsnio 2 dalies 3 punktas). Minėtos teisės normos (Įstatymo 13 str. 2 d. 2 p.) lingvistinė analizė leidžia daryti išvadą, kad Įstatymų leidėjo valia buvo patikėti transporto kontrolę tik aiškiai apibrėžtam subjektų ratui, tarp kurių nėra privataus juridinio asmens, nes žodis „įstaiga“ apibrėžia subjektą, kuris gali būti tik viešasis juridinis asmuo, įsteigtas Valstybės ar savivaldybės valdžios organų ir atliekantis viešojo administravimo funkcijas arba teikiantis viešąsias paslaugas. Aiškinant šią teisės normą akivaizdu, kad tokiu subjektu negali būti privatus juridinis asmuo, kiurio teisinė forma yra UAB. O būtent tokios teisinės formos privatūs subjektai – saugos tarnybos šiuo metu daugumoje Lietuvos miestų vykdo keleivinio transporto kontrolę. Be to atkreiptinas dėmesys, kad viešojo transporto keleiviai yra viešosios paslaugos vartotojai.

Keleivinio kelių transporto kontrolės nuostatų, patvirtintų Susisiekimo ministerijos 1997 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 150 (Žin., 1997, Nr. 40-981; 2004, Nr. 147-5333), 2 punkte nustatyta, kad:

„Keleivinį kelių transportą kontroliuoja:

- 2.1. Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau – Inspekcijos) pareigūnai, turintys specialius kontrolieriaus pažymėjimus (toliau – kontrolieriaus pažymėjimas);*
- 2.2. savivaldybės institucijų arba jų įgaliotų įstaigų kelių transporto veiklos kontrolės tarnybų pareigūnai, turintys kontrolieriaus pažymėjimus;*
- 2.3. vežėjų (keleivinio autobusų ir elektros transporto įmonių) vadovai, jų pavaduotojai, kontrolės tarnybų vadovai bei transporto kontrolieriai ir kiti vežėjo paskirti asmenys, turintys kontrolieriaus pažymėjimus.“*

Vertinant pastarąsias poįstatyminio teisės akto nuostatas, manome, kad Susisiekimo ministerijos 1997 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 150 2.3 punkto nuostata, kuria nustatoma, kad keleivinį transportą gali kontroliuoti „*kiti vežėjo paskirti asmenys, turintys kontrolieriaus pažymėjimus*“, galimai prieštarauja Kelių transporto kodekso 13 straipsnio nuostatoms, nes poįstatyminis teisės aktas išplečia kontrolės subjektų sąrašą, o įstatymas (Kelių transporto kodeksas) tokių kontrolės subjektų nenumato.

Tokią išvadą leidžia daryti šių teisės aktų sisteminė analizė, nes Susisiekimo ministerijos 1997 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 150 LR Kelių transporto kodekso atžvilgiu yra žemesnio hierarchinio pavaldumo norminis teisės aktas, o ne specialusis įstatymas, nes šis teisinis santykis yra reglamentuotas Įstatymo – LR Kelių transporto kodekso.

Taip pat atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pagal LR Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) (Žin., 1985, Nr. 1-1) 259(1) straipsnį, surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, esant pažeidimams, numatytiems ATPK 142 straipsnio pirmoje, antroje, ketvirtoje, penktoje, šeštoje ir septintoje dalyse, gali savivaldybių vykdomųjų institucijų ir jų tam įgalioti pareigūnai.

LR Viešojo administravimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 77-2975) 2 straipsnio 4 dalyje numatyta, jog: „Viešojo administravimo subjektas – institucija, įstaiga, pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas fizinis ar juridinis asmuo, kuriuos įstatymai įgalioja atlikti viešąjį administravimą.“

Taigi, viešojo administravimo įgaliojimai gali būti suteikti tik įstatymų pagrindu, o tokias funkcijas galinčių vykdyti subjektų ratą taip pat apibrėžia įstatymas (tai ir patvirtina minėtos Administracinių teisės pažeidimų kodekso ir Viešojo administravimo įstatymo nuostatos).

Todėl viešojo administravimo subjektas jam suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų negali

sutarties pagrindu perduoti kitam fiziniam ar juridiniam asmeniui, jei tokios galimybės nenumato įstatymas.

Svarbu pastebėti, kad keleivių kontrolę vykdančių saugos tarnybų darbuotojai nėra susieti ir darbo santykiais su vežėjų įmonėmis.

Be to, Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 116-4317), kuris reglamentuoja privačių saugos tarnybų veiklą, šių tarnybų darbuotojams nesuteikia keleivinio transporto kontrolės teisės.

Todėl, atsižvelgdami į aukščiau išvardytas įstatymų nuostatas ir esant tokioms aplinkybėms manome, kad saugos tarnybos darbuotojams negali būti išduoti kontrolierių pažymėjimai ir jie negali atlikti keleivinio transporto kontrolės, t. y. viešojo administravimo funkcijų. Manome, kad esant tokiam teisiniam reguliavimui, privačių saugos tarnybų vykdoma keleivių kontrolė, galimai turi nusikalstamos veikos – savavaldžiavimo požymių, už ką numatyta atsakomybė LR

Baudžiamajame kodekse.

Kita vertus manome, jei savivaldos institucijos, nesilaikydamos nustatyto teisinio reguliavimo paveda viešojo administravimo funkcijas privačiam, pagal įstatymus neturinčiam teisės tokias funkcijas vykdyti subjektui, yra šiurkščiai pažeidžiamas ir viešasis interesas.

Atsižvelgiant į išdėstytą, prašome Jūsų pagal savo kompetenciją imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias privačioms saugos tarnyboms užsiimti galimai neteisėta veikla ir/ar pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl vykdomos galimai neteisėtos veiklos, o nustačius išvardytus galimus teisės pažeidimus, kalti asmenys ir pareigūnai būtų patraukti atsakomybėn, bei kad būtų apgintas viešasis interesas.

Parašai: